

Arbetarskyddsförvaltningens årsberättelse 2022

Innehåll

Ledningens översikt	3
Organisering och styrning av arbetskyddstillsynen.....	4
Arbetskyddsmyndighetens verksamhet 2022.....	5
Krisåret påverkade tillsynen och tillsynsobjekten.....	6
Fenomen: Arbetsförhållanden.....	7
Fenomen: Arbetslivet splittras upp	9
Fenomen: Psykosocial belastning i arbetet	13
Övrig tillsyn	15
Utövande av behörighet	19
Tillstånd och anmälningar	19
Metoderna inom arbetskyddstillsynen utvecklas.....	20
Arbetskyddsmyndigheten ger råd och handledning	21
Lagstiftning.....	23
Resurser	24
Samarbete mellan flera myndigheter och internationalitet	25
Bilaga 1: Arbetskyddstillsynen i siffror	28
Bilaga 2: Tillsyn av sjöfarten.....	29
Bilaga 3: Tillsyn över primärproduktionen.....	30

Arbetskyddsförvaltningens årsberättelse 2022

Utgivare: Arbetskyddsförvaltningen 2023

Arbetskyddsförvaltningens publikationer 2swe/2023

Planering och genomförande av årsberättelsen:

Kommunikationen för regionförvaltningsverkens ansvarsområden för arbetskyddet

Omslagsbild: Janne Varonen

ISBN: 978-952-479-357-5

ISSN: 2737-0879

Ledningens översikt

På arbetskyddsförvaltningens presentationsdior har året 2022 sammanfattats med: "Året 2022 lyckades bra som helhet. De uppställda målen uppnåddes. Verksamheten och kompetensen utvecklades. Den övriga påverkande verksamheten etablerades som stöd för tillsynen."

Sammanfattningen innehåller enligt mig det väsentligaste om året 2022. Året inleddes under en något försiktigt stämning i och med den osäkerhet som coronakrisen orsakat. Situationen bedömdes dock redan vara på väg att stabiliseras. När målen fastställdes antog man att tillsynen kommer att kunna utföras nästan som vanligt genom att utnyttja det man lärt sig under coronakrisen.

I och med att arbetsplatsinspektionerna minskade hade utvecklingsarbetet fått mer tid och resultaten av utvecklingsarbetet kunde utnyttjas 2022. Fokus i utvecklingsarbetet lades på tillsynens effektivitet, enhetlig användning av skyldigheter, nya sätt för elektronisk ärendehantering samt att utnyttja information mer effektivt. De egna verksamhetsätten utvecklades bland annat med hjälp av kollegialt lärande.

För att stödja och motivera arbetet med arbets säkerheten på arbetsplatserna användes allt fler andra påverkningsmetoder än arbetsplatsinspektioner. Under 2022 utfördes mer än 23 000 inspektioner. Dessutom nåddes åtminstone 20 000 arbetsplatser med andra påverkningsmetoder, såsom direkt kommunikation, webbseminarier och riktad rådgivning.

Rysslands anfallskrig mot Ukraina 2022 ledde till en ny kris. Antalet ukrainare på arbetsmarknaden ökade och inom ansvarsområdena för arbetskyddet svarade man på fenomenet genom olika praktiska åtgärder, till exempel genom att öka rådgivningen.

Tilläggsresurserna för tillsynen av användningen av utländsk arbetskraft togs i bruk till

Kimmo Torkkeli

Raimo Antila

*Avdelningschef
Social- och hälsovårdsministeriet
Avdelningen för arbete och jämställdhet*

fullo 2022. Förmågan att reagera blev stärkt och tillsynen av minivillkoren för anställningsförhållanden blev effektivare. Samarbetet mellan flera myndigheter stödde tillsynen av arbetslivets spelregler – de flesta fenomen i arbetslivet kräver ett bredare fält av aktörer.

Målen för tjänsternas tillgänglighet uppnåddes. Både utvecklingsåtgärderna och servicelöftena är en del av strategin för den offentliga förvaltningen.

År 2023 är det sista året av vår fyraåriga planeringsperiod. För närvarande planerar vi redan den kommande fyraårsperioden. För närvarande verkar det som om den fenomenbaserade tillsynen fortsätter under den kommande perioden. I arbetet med utveckla tillsynen beaktar vi den föränderliga verksamhetsmiljön och tillhörande ändamålsenligt myndighetssamarbete.

Jag har återigen nöjet att framföra mitt bästa tack till hela arbetskyddsförvaltningens personal för ett lyckat år 2022 och önska oss entusiasm att göra ett bättre finländskt arbetsliv i enlighet med vår vision "sunt arbete"!

Organisering och styrning av arbetarskyddstillsynen

Ansvarsområdena för arbetarskyddet vid regionförvaltningsverken styrs av social- och hälsovårdsministeriet. Verksamheten grundar sig på en fyraårig ramplan som skapar riksomfattande ramar för tillsynens innehåll och utvecklingen av verksamheten.

Ansvarsområdena för arbetarskyddet är behöriga tillsynsmyndigheter för arbetarskyddet inom sina områden. I planeringen och utvecklingen av verksamheten samarbetar man kontinuerligt på riksnivå. Genom riksomfattande planering och utveckling säkerställer man att verksamheten är enhetlig och att de tillgängliga resurserna utnyttjas så effektivt som möjligt.

År 2022 var det tredje året av den pågående fyraårsperioden 2020–2023. Under den pågående fyraårsperioden är arbetarskyddstillsynens vision att stärka ett tryggt, hälsosamt och rättvist arbete på ett mångsidigt sätt genom att reagera på förändringarna i omvärlden och djärvt utveckla verksamheten. Visionen beskrivs av slogan ”Sunt arbete”.

Utgående från de strategiska målen fastställs målen för fyraårsperioden samt resultatmålen för varje års verksamhet. Under innevarande fyraårsperiod betonas målet att förnya och utveckla verksamheten. Det väsentliga i planeringen och utvecklingen av verksamheten är en kontinuerlig utvärdering av verksamhetsmiljön och ett effektivt utnyttjande av informationen.

I den fyraåriga ramplanen beskrivs arbetarskyddstillsynens vision samt fastställs strategiska mål för verksamheten.

Regionförvaltningsverkens ansvarsområden för arbetarskyddet:

- 1 Norra Finland
- 2 Västra och Inre Finland
- 3 Östra Finland
- 4 Sydvästra Finland
- 5 Södra Finland

Arbetarskyddsnämnderna och arbetarskyddsdelegationen

Trepartssamarbetet med arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna i anslutning till arbetarskyddstillsynen sker i de regionala arbetarskyddsnämnderna och i den riksomfattande arbetarskyddsdelegationen.

I anslutning till varje ansvarsområde för arbetarskyddet finns en rådgivande arbetarskyddsnämnd som består av representanter för arbetsmarknadsorganisationerna och sakkunniga inom branschen. Syftet med arbetarskyddsnämnderna är att stöda och utveckla arbetarskyddstillsynen samt att fungera som en länk mellan ansvarsområdena för arbetarskyddet och de regionala arbetarskyddsaktörerna och arbetsmarknadsorganisationerna. Arbetarskyddsnämnderna behandlar områdets betydande utvecklings-, planerings- och uppföljningsprojekt inom arbetarskyddet, de allmänna verksamhetslinjerna och resultatmålen för arbetarskyddet samt allokering av resurser.

Arbetarskyddsdelegationen behandlar ur ett riksomfattande perspektiv samma ärenden som de regionala arbetarskyddsnämnderna. Till dess uppgifter hör dessutom att behandla viktiga lagberedningsärenden som gäller arbetarskyddet.

Arbetarskyddsmyndighetens verksamhet 2022

Arbetarskyddsmyndigheten övervakar att bestämmelserna om arbetarskydd iaktas. Vår viktigaste tillsynsmetod är arbetarskyddsinspektioner. Arbetarskyddstillsynen utförs på basis av myndighetens planer eller på kundens initiativ.

Utöver tillsynen ger vi anvisningar och råd i frågor om hälsa och säkerhet i arbetet samt villkor i anställningsavtal.

Till våra uppgifter hör att utreda orsakerna till allvarliga olycksfall i arbetet, yrkessjukdomar och arbetsrelaterade sjukdomar samt verka för att förebygga dem. Dessutom övervakar vi att de maskiner, arbetsredskap, personlig skydds-

Särskild uppmärksamhet fästes vid annan påverkande verksamhet.

utrustning och andra tekniska anordningar som används i arbetet uppfyller de krav som ställs på dem.

Vi behandlar också tillståndsansökningar och anmälningar om sådana arbeten för vilka lagstiftningen fastställer begränsningar eller anmälningsskyldigheter.

Vi stöder tillsynens effektivitet även annan påverkande verksamhet, såsom genom kommunikation via flera kanaler och virtuella evenemang.

Arbetarskyddsförvaltningens år i ett nötskal

Krisåret påverkade tillsynen och tillsynsobjekten

År 2022 genomfördes arbetstillsynen i huvudsak fenomenbaserat och projekten genomfördes i första hand på riksomfattande nivå. Den fenomenbaserade tillsynen gällde arbetsförhållandena, det splittrade arbetslivet och den psykosociala belastningen i arbetet.

Inspektionerna riktades riskbaserat med hjälp av uppgifter från olika informationskällor samt tidigare tillsynsobservationer.

Den alltjämt pågående coronapandemin och Rysslands anfallskrig mot Ukraina påverkade tillsynsobjekten. Vissa företag var tvungna att skala ner sin verksamhet, men samtidigt ökade verksamheten i vissa företag.

Tillsynsplanerna kunde genomföras trots krisstämningen. På riksnivå överskreds målet för antalet inspektioner och måltiderna uppnåddes.

Övrig påverkande verksamhet etablerades som stöd för tillsynen. Metoder som användes för att stödja och motivera arbetsplatsernas arbetskyddsarbete var bland annat kommunikation via flera kanaler, direkt kommunikation, webbseminarier och andra evenemang, riktad rådgivning, tillsyns- och kartläggningsenkäter, utlåtanden till myndigheter samt digitala arbetskyddslösningar.

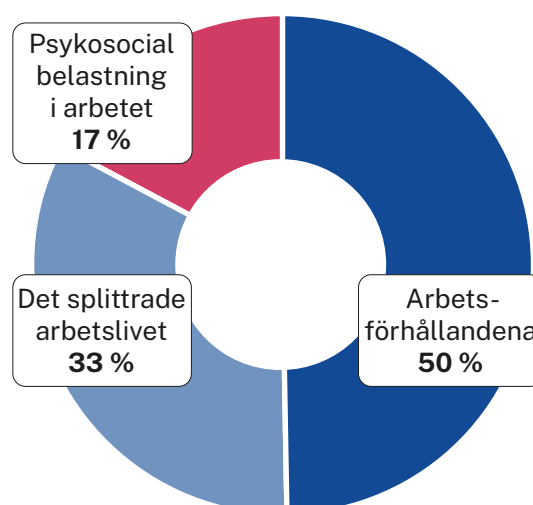
I den omfattande kollegiala inläringen mellan arbetskyddets ansvarsområden följde revisorerna, juristerna och ansvarsområdenas ledningsgrupper varandras arbete och gav respons till varandra.

Den kollegiala inläringen gav mycket god praxis, utvecklingsidéer och aha-upplevelser. Största delen togs i bruk direkt.

Anu Pynnönen

Tillsynens fördelning enligt fenomen

Tillsynen av fenomenen genomfördes som planerat. Som helhet uppnåddes målen både kvantitativt och kvalitativt.

Fenomen: Arbetsförhållanden

Tillsynen av arbetsförhållandena 2022 fokuserade på riskbaserad bekämpning av arbetsolycksfall, hantering av kemikaliska och biologiska agenser samt hantering av fysisk belastning.

Som stöd för tillsynen av arbetsförhållandena användes andra sätt att påverka, såsom kommunikationskampanjer via flera kanaler.

Inspektioner av fenomenet Arbetsförhållanden

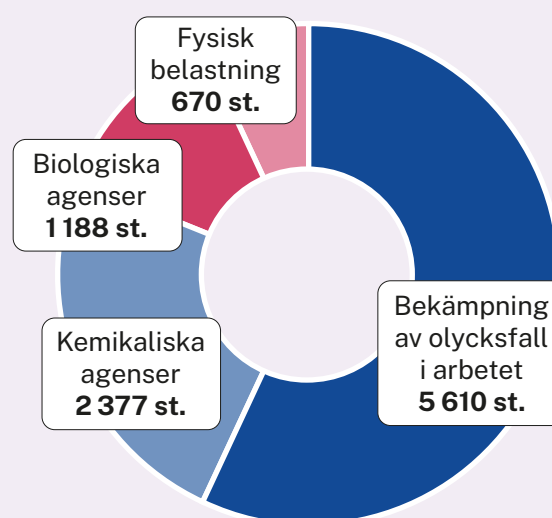
Bekämpning av olycksfall i arbetet: Vid inspektionerna behandlades allmän praxis för hantering av olycksfall och särskilda olycksrisker på varje arbetsplats. Särskild uppmärksamhet fästes vid olycksriskerna med maskiner och andra arbetsredskap samt risken för fall.

Inriktningen av tillsynen lyckades och under inspektionerna gavs många skyldigheter. Det är dock svårt att åstadkomma en bestående effekt, eftersom många arbetsgivare har ålagts liknande skyldigheter även tidigare.

Kemikaliska agenser: Bekämpningen av kemikalieexponering och cancerrisk utfördes genom att övervaka förfaranden med anknytning till kemiska agenser på arbetsplatserna. Risken för cancersjukdom behandlades särskilt på arbetsplatser där det förekommer risker som orsakas av kristallin kiseldioxid och trädamn.

Vid inspektionerna kunde man påverka tillvägagångssätten på arbetsplatserna så att hanteringen av riskerna med kemiska agenser samt planeringen och genomförandet av dammhanteringen förbättrades och användningen av personlig skyddsutrustning effektiviserades.

Biologiska agenser: Vid tillsynen av biologiska agenser observerades många brister. Till exempel hade utredningen av de biologiska riskerna inte alls gjorts eller gjorts bristfälligt på nästan två tredjedelar av de inspekterade arbetsplatserna. Företagshälsovårdens arbetsplatsutredningar

saknades eller var otillräckliga vid ungefär hälften av inspektionerna.

Tillsynen hade verkan. Arbetsgivarna preciserade sina verksamhetssätt efter att ha fått information om riskerna med biologiska agenser och inledde bland annat en utredning av riskerna. Inspektionerna hade också indirekta konsekvenser för verksamheten hos aktörer som erbjuder företagshälsovårdstjänster. I företagshälsovårdens arbetsplatsutredningar inkluderades biologiska agenser och bedömningen av deras betydelse för hälsan utökades.

Dessutom övervakades inomhusklimatet på arbetsplatser med problem med inomhusklimatet.

Fysisk belastning: Tillsynen av den fysiska belastningen inriktades på arbetsplatser där det förekommer mest skadlig belastning på stöd- och rörelseorganen och sjukdomar som beror på dessa. Inspektionerna ökade kunskapen om riskerna med den fysiska belastningen i arbetet och hanteringen av dem.

I tillsynen över byggbranschen fästes särskild uppmärksamhet vid olycksfallsrisker

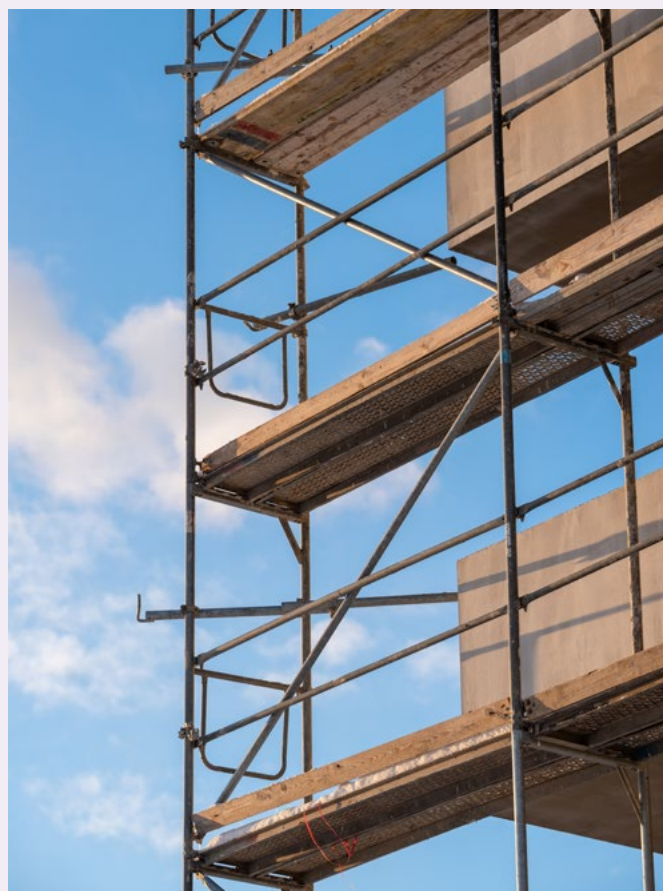
Inom byggbranschen gjordes cirka 6 200 inspektioner. Största delen av inspektionerna gjordes på traditionellt sätt som arbetsplatsinspektioner.

Det finns betydande olycksrisker i byggnadsarbetet. Utöver förebyggandet av olycksfall i arbetet fäste man i tillsynen över byggbranschen uppmärksamhet vid till exempel kemiska agenser. Bekämpningen av kvartsdamm har förbättrats mycket, men på många arbetsplatser finns det fortfarande utrymme för förbättringar i dammhanteringen.

I Finland inträffar dagligen olycksfall i arbetet på grund av fall. Inom arbetarskyddstillsynen ges arbetsgivarna som enskilda ärenden flest uppmärksamhet på grund av försummelse av fallskydd. Vid inspektionerna måste även tillfälliga användningsförbud utfärdas, om ett bristfälligt fallskydd medför omedelbar fara för liv eller hälsa. Syftet med det vägledande tillsynsgreppet var att öka arbetsgivarnas och arbetstagarnas medvetenhet om riskerna med arbete på hög höjd som medför risk för fall.

Risken för fall framhävs på byggarbetsplatser, men fallolyckor inträffar också till exempel inom handeln, fastighetsskötseln, industrin och städbranschen. Därför utökades tillsynen av arbete med fallrisk som utförs på hög höjd även inom andra branscher än byggbranschen.

Enligt tillsynsobservationerna har antalet allvarliga olycksfall och tillbud i anslutning till montering av element på byggarbetsplatser ökat oroväckande under de senaste åren. Produktionskedjan från elementfabriken till byggarbetsplatsen ända fram till den slutliga fästningen innehåller många farliga arbetskedor. Dessutom är brådskan på byggplatserna en utmaning för ett säkert utförande av arbetskedor.

Shutterstock

Bristfälligt fallskydd kan få mycket allvarliga följder. Under året genomfördes två kommunikationskampanjer för att påminna om fallrisker.

Viktiga utvecklingsobjekt för arbets-säkerheten i byggbranschen:

- fallskydd och planmässigt genomförande av det
- säkerhet på gångleder
- ställningars säkerhet
- användning av personlig skyddsutrustning
- säker användning av maskiner och anordningar
- dammbekämpning
- ordning och renlighet
- personalutrymmen
- introduktion i arbetet och övervakning av arbetssätt
- ibruktagnings- och underhållsbesiktningar
- skadlig psykosocial belastning i chefsarbetet.

Fenomen: Arbetslivet splittras upp

I tillsynen av det uppsplittrade arbetslivet betonas nya arbetsformer samt säkerställandet av rättigheterna för personer i svag ställning på arbetsmarknaden.

Till helheten hör tillsyn av användningen av utländsk arbetskraft, tillsyn av anställningsförhållanden, tillsyn av beställaransvar, tillsyn av kör- och vilotider samt tillsyn av insamlingen av naturprodukter.

Lagstiftningen och arbetarskyddsmyndighetens behörighet möjliggör effektiv praxis vid tillsynen av beställaransvarslagen och användningen av utländsk arbetskraft.

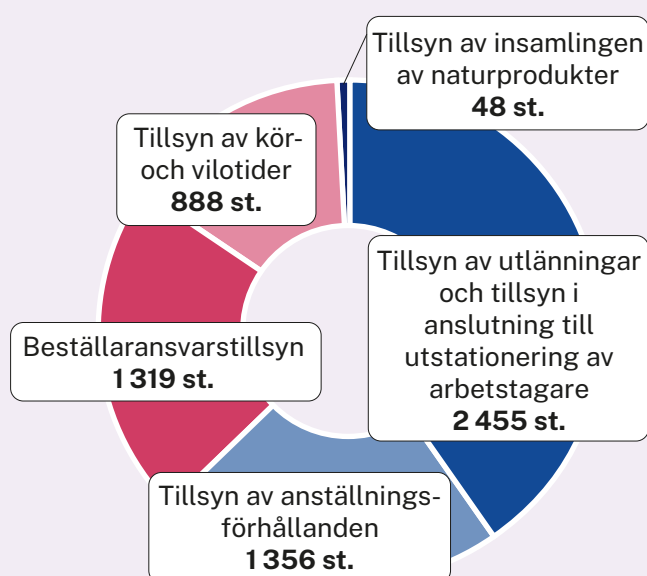
Tillsynsfältet förändras dock hela tiden och därför måste verksamhetsätten ständigt utvecklas till exempel genom att effektivisera myndighetssamarbetet, förbättra informationsutbytet och öka tillsynen utanför tjänstetid.

Inspektioner av fenomenet Arbetslivet splittras upp

Tillsynen av utlänningar och tillsynen av utstationeringen av arbetstagare inriktades på tillsynen av minimivillkoren för utländska arbetstagares anställningsförhållanden. I tillsynen utnyttjades aktivt information och tips från andra myndigheter. Vid tillsynen av utstationeringar utnyttjades dessutom utstationeringsanmälningar.

I tillsynen av anställningsförhållanden riktades tillsynen av spelreglerna för ett rättvist arbetsliv till branscher som bedömdes ha brister i hanteringen av frågor som gäller anställningsförhållanden och arbetstid. I tillsynen framkom juridiska problem med anknytning till självsysselsatta. Vid tillsynen av minimivillkoren för arbetet fästes särskild uppmärksamhet vid arbetstidsarrangemangen. Vid inspektionerna lyftes ofta fram den maximala arbetstiden och frågor som gäller varierande arbetstid. För att trygga rättigheterna för arbetstagare i början av sin karriär utövades tillsyn över sommarjobben i stor utsträckning. Tillsynen gällande nya arbetsformer inriktades också på personaluthyrning i såväl arbetsgivar- som användarföretag.

Beställaransvarstillsynen riktades i enlighet med effektmålen på ett riskbaserat sätt och myndighetsinformationen utnyttjades mångsidigt vid inriktningen av tillsynen.

Tillsynen av kör- och vilotider genomfördes i stor omfattning i företag av olika storlek inom transportsektorn. Syftet med tillsynen är att garantera skydd för yrkesförare på landsvägarna, trafiksäkerheten och en rättvis konkurrens inom Europeiska unionen.

Tillsynen av insamlingen av naturprodukter utfördes på insamlarnas baser i olika delar av Finland. Genom tillsynen nåddes en stor omfattning av insamlarnas baser och aktörer inom naturproduktbranschen. Tillsynen utvecklades utifrån observationer från föregående insamlingssäsong. Följden av detta blev att tillsynen var mer läglig och effektiv än 2021 då lagen om den rättsliga ställningen för utlänningar som plockar naturprodukter trädde i kraft.

Myndighetsuppgifter till nytta vid beställaransvarstillsynen

År 2022 gjordes 1 317 inspektioner av beställaransvaret. Under inspektionerna övervakades hur cirka 4 600 avtalsparter iakttog utredningsskyldigheten i anslutning till anlitande av hyrd arbetskraft eller underleverans. I stället för det traditionella branschtänkandet inriktades tillsynen mer riskbaserat och fenomenbaserat än tidigare.

I beställaransvarstillsynen utnyttjades i stor utsträckning uppgifter som erhållits från andra myndigheter med rätt att få information både vid valet av tillsynsobjekt och i enskilda tillsynsfall. Myndighetsuppgifterna gjorde det möjligt att inrikta tillsynen mer exakt än tidigare mot sådana underleverantörsavtal och avtal om anlitande av hyrd arbetskraft där det företag som utför arbetet har brister i skötseln av sina lagstadgade skyldigheter.

Uppföljningsinspektioner gjordes till beställarföretag inom transport-, byggnads-, städ- och industribranschen. På basis av dem hade största delen av beställarna förbättrat sin praxis efter tidigare erhållna skyldigheter. Uppföljningsinspektionerna var dock nödvändiga, eftersom endast en tredjedel trots ändringarna hade iakttagit sin utredningsskyldighet på rätt sätt.

Om arbetskyddsmyndigheten upptäcker en lagstridig situation ger den anvisningar och kan påföra beställaren en försummelseavgift.

Av alla inspekterade beställare följde endast cirka var fjärde beställarens utredningsskyldighet på det sätt som lagen förutsätter. Inom byggbranschen känner man bättre till skyldigheterna i beställaransvarslagen än inom andra branscher. Trots det fanns det fortfarande brister i efterlevnaden av minimikraven i lagen i synnerhet i byggbranschens långa underleverantörskedjor.

Under inspektionerna gavs över 2 000 anvisningar. Utländska beställare fick flest anvisningar per inspektion. Även företagsinspektionerna inom byggbranschen och av industriföretag samt

Janne Varonen

Arbetskyddsinspektörerna utförde tillsyn av skogsarbetsobjekt under våren och sommaren 2022. För aktörerna inom skogsbranschen ordnades i april också ett webbseminarium om iakttagandet av beställaransvaret och användningen av utländsk arbetskraft inom skogsbranschen.

inspektioner gällande säsongarbete ledde till många anvisningar.

Myndighetsuppgifternas nytta syntes i de inspektioner som ledde till fortsatta åtgärder. I cirka 85 fall övervägdes påförande av försummelseavgift. Av dessa valdes nästan 70 procent ut för inspektion utifrån myndighetsuppgifter.

Försummelseavgift övervägdes oftast för utländska beställare. Den vanligaste orsaken var försummelse av utredningsskyldigheten.

I tillsynen observerades också att antalet utländska privata näringsidkare i underleverantörskedjorna ökade fortsättningsvis. Med hjälp av tillsynen kan man inte alltid säkerställa om det är fråga om ett verkligt företagarbete eller så kallat falskt företagande. Falskt företagande gör det möjligt att kringgå arbetsgivarskyldigheterna och en person som arbetar vet inte alltid ens om att han eller hon är företagare. I värsta fall kan det i dessa fall vara fråga om arbetsrelaterad människohandel.

Genom tillsyn av utlänningar elimineras arbetsrelaterat utnyttjande

Arbetskyddsmyndigheten har till uppgift att övervaka att utländska arbetstagare har behövlig rätt att arbeta och att arbetstagarna får minst minimilön och de tillägg som hör till lönen. Man strävar också efter att förebygga arbetsrelaterat utnyttjande genom kommunikation och intensivt samarbete med intressentgrupper.

År 2022 gjordes knappt 2 500 inspektioner av företag som använder utländsk arbetskraft. Vid inspektionerna bedömdes i huvudsak huruvida minimivillkoren uppfylls i anställningsförhållanden för utländska arbetstagares del och om arbetsgivarna har försäkrat sig om sina utländska arbetstagares rätt att arbeta i Finland.

Det upptäcktes många brister i iakttagandet av anställningsförhållandets minimivillkor, särskilt i fråga om lönesättningen. För det mesta var det fråga om att grundlönen var för låg eller att olika tillägg inte betalades eller att de var för små. Flest brister fanns inom byggnads- och restaurangbranschen. Det fanns också många brister i arbetstidsdokumenten.

Vid 15 procent av inspektionerna av rätten att arbeta påträffades utländska arbetstagare som inte hade rätt att utföra arbetet i fråga i Finland. Inom byggbranschen påträffades personer utan rätt att arbeta vid cirka 20 procent av inspektionerna.

Myndighetssamarbetet effektiviserade tillsynen. Det gjordes cirka 460 gemensamma inspektioner. Vid hundratals inspektioner utnyttjades dessutom uppgifter från andra myndigheter.

Av inspektionerna riktades knappt 300 till företag som skickar arbetstagare till Finland eller är beställare hos de utstationerade företagen i Finland. Största delen av inspektionerna riktades till bygg- och industribranscherna. De utstationerade arbetsgivarna fick flest anvisningar om brister i anmälningsskyldigheten. Många brister

*Arbetskyddsförvaltningen strävade aktivt efter att främja en smidig och trygg placering i det finländska arbetslivet för ukrainare som flytt kriget till exempel med hjälp av guiden *Utländsk arbetstagare i Finland på ukrainska*.*

observerades också i lönesättningen, arbetstidsbokföringen och anställningsvillkoren.

För vissa försummelser kan arbetskyddsmyndigheten påföra det utstationerade företaget en försummelseavgift. Mest avgifter fastställdes för försummelse av anmälningsskyldigheten.

Det utstationerade företaget ska lämna en anmälan till arbetskyddsmyndigheten om att arbetstagare skickas till Finland. År 2022 tog arbetskyddsmyndigheten emot över 18 300 anmälningar från 49 olika länder. Enligt anmälningarna var de tre största ursprungsländerna Estland, Tyskland och Polen.

Ansvarsområdet för arbetskyddet vid Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland fungerar som kontaktmyndighet för utstationerade arbetstagare i Finland. År 2022 besvarades kundernas frågor 481 gånger. EU:s mobilitetspaket för vägtrafik medförde nya skyldigheter i lagen om utstationerade arbetstagare, vilket ökade frågorna om utstationering inom transportbranschen.

Detta var det andra året då efterlevnaden av lagen om den rättsliga ställningen för utlänningar som plockar naturprodukter, den så kallade bärlagen, övervakades. I praktiken observerades brister i efterlevnaden av bärlagen vid alla inspektioner av baser för skogsbärs-plockare och ett betydande antal förpliktelser gavs.

I tillsynen av kör- och vilotider samarbetade man intensivt med andra myndigheter

Regionförvaltningsverkens ansvarsområden för arbetskyddet övervakar transportsektorn på riksnivå som en del av EU:s medlemsländers gemensamma tillsyn. I Finland sköts företags-tillsynen över transportföretag av regionförvaltningsverken och vägkontroller av polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet. Resultaten av tillsynen rapporteras till EU. Brott mot viss social lagstiftning om vägtransporter anmäls lätt till polisen för förundersökning. Dessa försummelse leder nästan alltid till böter för både arbetsgivar- och arbetstagar.

Tillsynen av kör- och vilotider utfördes omfattande i företag av olika storlek inom transportbranschen. Största delen av företagen är små företag med högst fem anställda.

År 2022 övervakades vid 888 inspektioner uppgifter om kör- och vilotider för sammanlagt 5 615 förare. Antalet övervakade förararbetsdagar uppgick totalt till dryga 400 000. Vid tillsynen upptäcktes många brister. De vanligaste bristerna gäller chaufförens för långa körtider eller för korta vilotider. Flest brister fanns i pauseringen av körningen. Förarkortet användes fortfarande felaktigt. Arbetskyddsmyndigheten observerade situationer där föraren hade kört utan behörigt förarkort eller hade använt en annan förares kort när hen körde. Typiskt var också användningen av en felaktig tidsgrupp-sväljare, det vill säga till exempel att annat arbete som föraren utförde utöver körningen registrerades som vila.

År 2022 utvecklades och utarbetades en nationell tillsynsstrategi för viss sociallagstiftning om vägtransporter i samarbete med andra myndigheter. Arbetskyddsförvaltningen ansvarade för strategiarbetet.

Fenomen: Psykosocial belastning i arbetet

Psykosocial belastning i arbetet förekommer inom nästan alla branscher. Arbetsrelaterade hälsoproblem och utmaningar med att orka i arbetet har ofta samband med skadlig psykosocial belastning i arbetet. Genom tillsyn och annan påverkan styrs arbetsgivarna till att identifiera, minska, kontrollera och förebygga skadlig psykosocial belastning i arbetet.

Enkäten om psykosociala belastningsfaktorer i arbetet har fått en etablerad plats som en del av tillsynen. Enkäten användes år 2022 vid över tusen inspektioner, vilket är 40 procent mer än 2021.

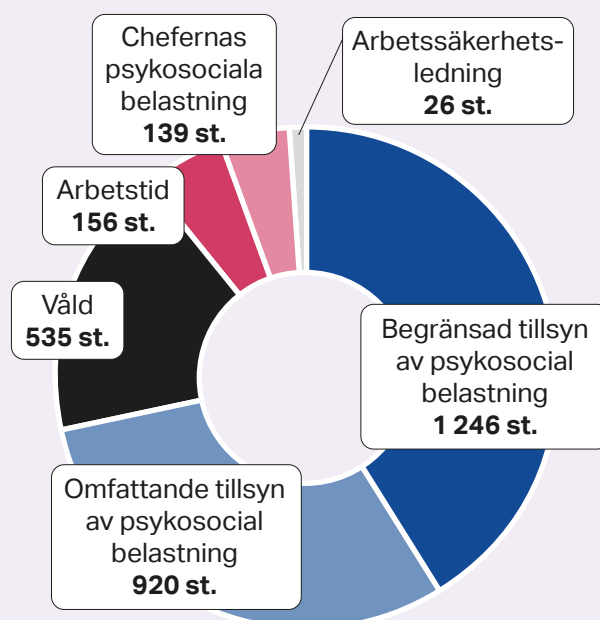
Inspektioner av fenomenet Psykosocial belastning i arbetet

I den begränsade tillsynen av psykosocial belastning fokuserade man på att identifiera psykosociala belastningsfaktorer och bedöma riskerna som dessa medför. Flest brister observerades i utredningen och bedömningen av riskerna i arbetet, ordnandet av företagshälsovård och företagshälsovårdens arbetsplatsutredning.

Vid inspektionerna av det omfattande tillsynsutdraget fästes dessutom uppmärksamhet vid att minska de psykosociala belastningsfaktorerna. Flest brister observerades i den psykosociala belastningen, i utredningen och bedömningen av riskerna i arbetet samt i företagshälsovårdens arbetsplatsutredning.

Inspektioner som behandlade våld och hot om våld riktades bland annat till hälso- och socialtjänster samt branscher inom handeln, inkvarterings- och kosthållsbranschen samt utbildningen. Flest brister observerades i utredningen och bedömningen av risker i arbetet, företagshälsovårdens arbetsplatsutredning och i hanteringen av risken för våld.

Tillsynen av arbetstidsbelastningen riktades nationellt till försäkringsbranschen, för vars del man konstaterade att arbetstidsfrågorna hade ordnats relativt väl. Flest brister observerades i utredningen och bedömningen av riskerna i arbetet samt i företagshälsovårdens arbets-

platsutredning. I Södra Finlands regionala tillsyn observerades arbetstidsbelastning inom partihandeln, i församlingarna samt vid brand- och räddningsverken.

Tillsynen inriktades med ett omfattande tillsynsgrepp också på identifiering och hantering av psykosocial belastning hos chefer. Tillsynen riktades mot den offentliga förvaltningen, byggandet, industrin och hälso- och socialtjänsterna. Flest brister observerades i den psykosociala belastningen, i utredningen och bedömningen av riskerna i arbetet samt i företagshälsovårdens arbetsplatsutredning. Det är anmärkningsvärt att när man jämför alla inspektioner av fenomenet gavs många skyldigheter gällande den psykosociala belastningen i chefsarbetet.

Vid tillsynen beaktas olika organisationsnivåer

Den skadliga arbetsbelastningen anknyter förutom till arbetets innehåll, arrangemangen och arbetsgemenskapens sociala funktion även allt oftare till faktorer som specificerats utifrån utredningen och bedömningen av riskerna. Tillsynen av den psykosociala belastningen har utvecklats för att bättre än tidigare beakta olika organisationsnivåer (ledning, chefer, anställda) samt olika belastningsfaktorer som konstaterats i arbetet, såsom våld och arbetstidsbelastning. Inspektionerna har också riktats till fler branscher än tidigare, såsom byggande och industri.

Förebyggandet av psykosociala belastningsfaktorer i arbetet utmanar i förändringssituationer i arbetslivet inom olika branscher och uppgifter.

Våld och hot om våld förekommer inom alla branscher

Våld och hot om våld övervakades vid nästan 550 inspektioner. Enligt tillsynsobservationerna har våldet och hotet om våld i arbetet ökat och dess former har blivit mångsidigare och brutalare. Våld och hot om våld förekommer inom alla branscher.

Våld och hot om våld är en faktor som orsakar skadlig psykosocial belastning i arbetet. Arbetsgivaren ska identifiera och bedöma våld och hot om våld i arbetet. Våldet ska hanteras även om orsakerna inte alltid kan elimineras helt. Fokus ligger på beredskap inför och förebyggande av hot om våld. De vidtagna åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Som stöd för tillsynen ordnades i december 2022 ett webbseminarium om arbetsgivarens ansvar i hanteringen av våld i arbetet. Ämnet väckte stort intresse och man gjorde ett eget avsnitt om publikfrågorna till podcasten *Työsuojelua puhekielellä*.

Työsuojelua puhekielellä -podcast

Jakso 9

Työnantajan vastuu työväkivallan hallinnassa: yleisökysymykset

Työsuojelu.fi
Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu

Till podcasten *Työsuojelua puhekielellä* gjordes ett eget avsnitt om publikfrågorna från webbseminariet om arbetsgivarens ansvar i hanteringen av våld i arbetet. Inspektör Anne Myyryläinen och jurist Anna Tiainen diskuterade ämnen som publiken lyft fram.

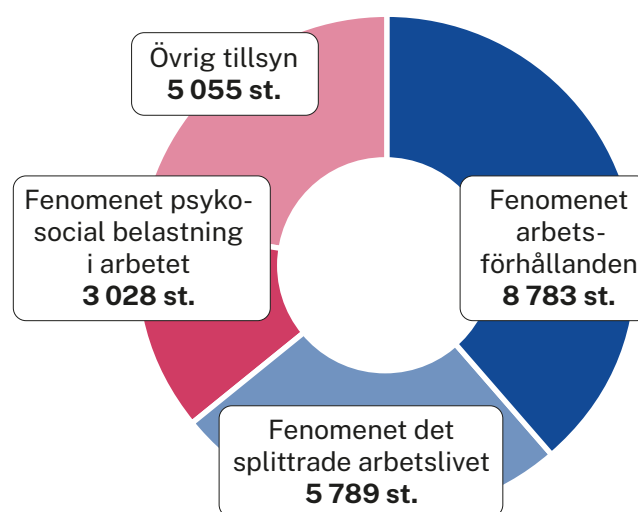

Miika Rautiainen

Övrig tillsyn

Arbetskyddsinspektioner som görs på basis av kundernas kontakter hamnar utanför den fenomenbaserade tillsynen. Arbetskyddsmyndigheten gjorde utifrån kundkontakterna undersökningar av olycksfall och yrkessjukdomar, tillsyn av välmående i arbetet samt annan kundinitierad tillsyn.

Utanför den fenomenbaserade tillsynen utfördes dessutom tillsyn enligt diskrimineringslagen, marknadstillsyn av maskiner och personlig skyddsutrustning, tillsyn av sjöfarten samt ansvarsområdesspecifika tillsynsprojekt som hänför sig till det regionala tillsynsfältets särdrag.

Behov av tillsyn över diskriminering och likabehandling

Arbetskyddsmyndigheten övervakar förbudet mot diskriminering i arbetslivet enligt diskrimineringslagen och arbetsgivarens skyldighet att främja likabehandling. Tillsynen utförs både på basis av kundkontakter och på myndigheternas initiativ genom arbetsplatsinspektioner.

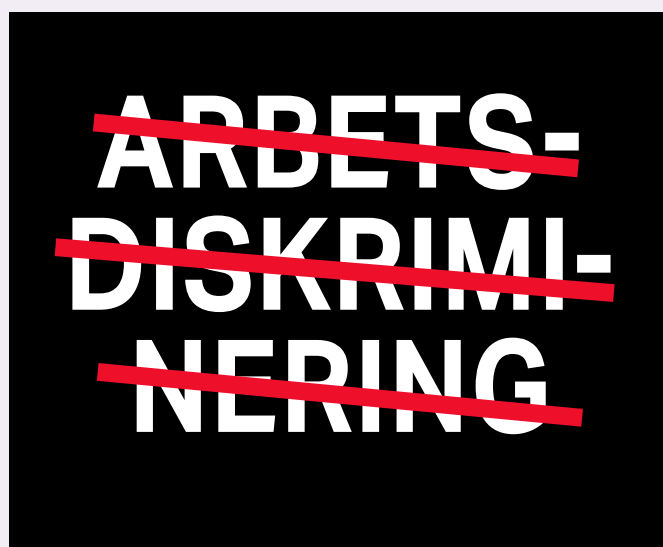
En del av diskrimineringen i arbetslivet förblir dold, eftersom olika minoritetsgrupper kan ha en hög tröskel att kontakta myndigheten och anmäla diskrimineringen.

Myndigheten kontaktas i mycket liten utsträckning om diskriminering av personer med funktionsnedsättning eller diskriminering på grund av sexuell läggning, det har således gjorts få inspektioner av dessa diskrimineringsgrunder.

Under 2022 kontaktades arbetskyddsmyndigheten cirka 540 gånger om diskriminering i arbetslivet. I allmänhet frågade den som tog kontakt om råd eller ville diskutera om det är fråga om diskriminering i hens fall. Arbetskyddsmyndighetens telefonrådgivning gav den som upplever diskriminering handledning och rådgivning i behandlingen av ärendet med arbetsgivaren, annan handledning i ärendet samt anvisningar för eventuell begäran om tillsyn.

År 2022 behandlade arbetskyddsmyndigheten 220 begäran om tillsyn för att utreda misstanken om diskriminering. På arbetsplatserna gjordes 129 inspektioner i anslutning till en sådan misstanke om diskriminering. Vid 36 inspektioner ansåg man att arbetsgivaren hade agerat i strid mot förbudet om diskriminering. Flest skyldigheter gavs på grund av hälsotillstånd, ursprung och medborgarskap samt av någon annan orsak som gäller den enskilde som person.

I anslutning till anlåtande av utländsk arbetskraft övervakades förbudet mot diskriminering genom mer än 900 inspektioner. I tillsynen av utländsk arbetskraft bedömer inspektören om arbetsgiva-

ren har diskriminerat arbetstagarna i lönebetalningen eller i andra minimivillkor för anställningsförhållandet på grund av ursprung, nationalitet eller språk.

Arbetskyddsmyndigheten följer på eget initiativ arbetsplatsannonseringen och ingriper i diskriminerande annonsering.

År 2022 gjorde arbetskyddsmyndigheten 18 inspektioner av diskriminerande platsannonser.

Arbetskyddsmyndigheten övervakar att skyldigheten att främja likabehandling iakttas i arbetslivet. Arbetsgivarens skyldighet att främja likabehandling på arbetsplatsen övervakades genom 108 inspektioner och i över 80 procent av dem observerades missförhållanden.

I samband med tillsynen över diskriminering övervakar arbetskyddsmyndigheten också till övriga delar efterlevnaden av arbetslivslagstiftningen och ingriper i andra missförhållanden i arbetslagstiftningen som framkommer. Vid inspektionerna som gjordes på grund av misstanke om diskriminering upptäcktes flera andra brister i arbetsgivarnas verksamhet som arbetsgivarna ålades skyldigheter för. År 2022 gavs sammanlagt 31 förpliktelser i samband med diskrimineringsärendet om andra missförhållanden i arbetslagstiftningen.

Cirka 2 200 kontakter i anslutning till trakasserier och belastning i arbetet

Under 2022 kontaktades arbetskyddsmyndigheten cirka 2 200 gånger om trakasserier och belastning i arbetet. Antalet kontakter har hållits på samma nivå under de senaste åren. Andelen kontakter om belastning i arbetet har dock ökat.

I cirka 170 fall som gällde trakasserier gjorde arbetstagaren en skriftlig begäran om tillsyn, utifrån vilken inspektören bedömde om tillsynsåtgärder kan vidtas i ärendet. Cirka 70 begäran om tillsyn gjordes i anslutning till belastning. I de flesta fall var det fråga om både trakasserier och belastning.

På basis av begäran om tillsyn över trakasserier gjordes 59 inspektioner. Vid inspektionerna övervakades särskilt om arbetsgivaren hade vidtagit åtgärder för att stoppa trakasserier efter att ha fått kännedom om att arbetstagaren upplevt trakasserier som äventyrar hälsan. I knappt hälft-

ten av inspektionerna observerades att arbetsgivaren inte hade fullgjort sina skyldigheter enligt arbetskyddslagen.

På basis av begäran om tillsyn över belastning gjordes 30 inspektioner. Vid inspektionerna övervakades särskilt om arbetsgivaren hade iakttagit sin i arbetskyddslagen stadgade skyldighet att vidta åtgärder för att utreda belastningsfaktorerna i arbetet samt för att undvika och minska riskerna efter att arbetsgivaren hade fått kännedom om att arbetstagarens hälsa äventyras i arbetet. Vid ungefär hälften av inspektionerna observerades att arbetsgivaren inte hade fullgjort sina lagstadgade skyldigheter.

Arbetskyddsmyndigheten övervakar också på myndighetsinitiativ i samband med arbetsplatsinspektioner om arbetsgivaren fullgör sina skyldigheter i anslutning till trakasserier och kontroll av arbetets psykosociala belastning. Då behandlar man inte den enskilda arbetstagarens ärende utan fokuserar på hela arbetsgemenskapens verksamhet.

Utrustning som används i arbetet övervakas med hjälp av marknadstillsyn

Arbetskyddsmyndigheterna övervakar maskiner, anordningar och personlig skyddsutrustning som är avsedda för att användas i arbete. Tillsynen är vanligtvis inriktad på tillverkaren, importören eller försäljaren. Syftet med tillsynen är att säkerställa att den utrustning som används i arbetet är trygg.

Ansvarsområdet för arbetskyddet utreder produkternas överensstämmelse med kraven så långt det är möjligt. Vid behov överförs ärendet till social- och hälsovårdsministeriets avdelning för arbete och jämställdhet, som fattar beslut om att dra tillbaka tekniska anordningar från marknaden eller begränsa utsläppandet på marknaden.

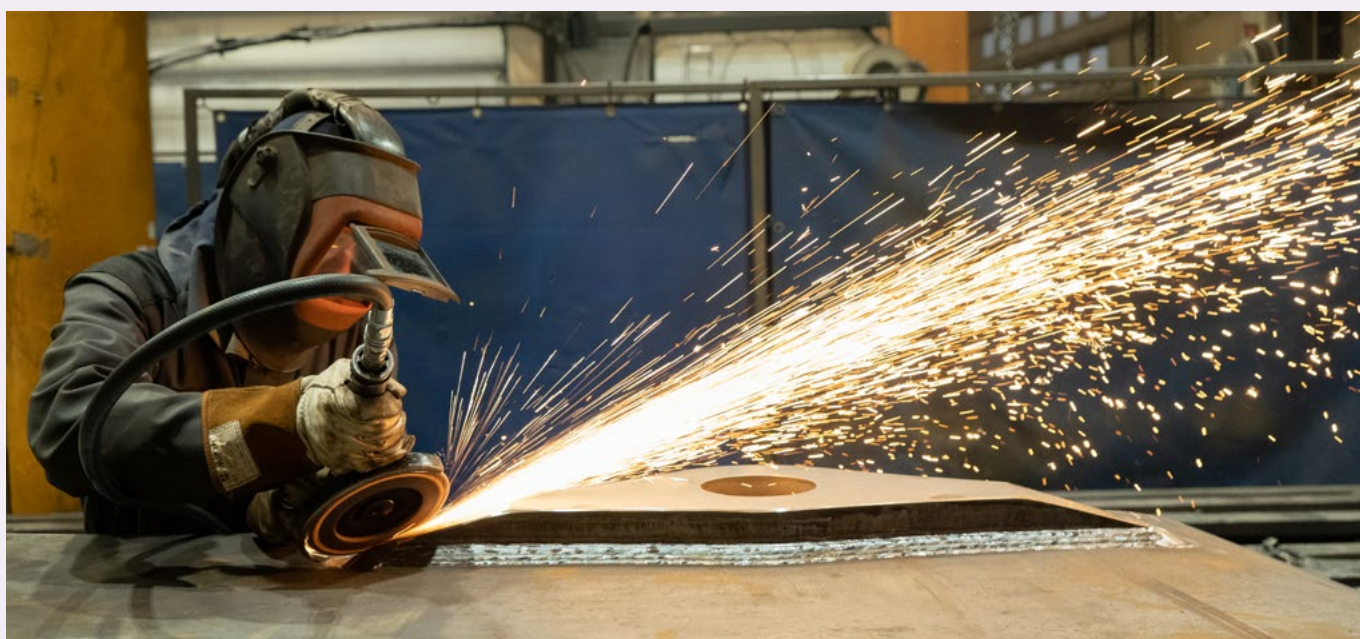
År 2022 gjorde ansvarsområdena för arbetskyddet cirka 330 marknadskontrollinspektioner som gällde maskiner och personlig skyddsutrustning.

Marknadskontrollen av personlig skyddsutrustning gällde så kallad grundläggande skyddsutrustning. Det fanns en del brister i den inspek-

terade personliga skyddsutrustningen. De största antalet brister förekom hos svetsmasker. Dessutom övervakades fortfarande personlig skyddsutrustning som skyddar mot coronaviruset.

Tillsynen av maskiner som används i arbetet inriktades på byggnadsmaskiner och skidliftar avsedda för downhillcykling. Vid tillsynen av byggnadsmaskiner inspekterades lyftanordningar och personlyftanordningar. Dessutom riktades tillsyn mot inhemska maskintillverkare och man pilottestade den riskbaserade nättillsynen av maskiner. Målet med pilotprojektet var att hitta företag som säljer maskiner på internet och om företaget marknadsför maskiner som medför betydande risker, övervaka att maskinerna var förenliga med kraven och säkra.

Från ansvarsområdena för arbetskyddet överfördes cirka 15 fall till social- och hälsovårdsministeriet för behandling. Ett fall kan innehålla flera produkter. Utöver de fall som överförs från ansvarsområdena överlämnar även andra aktörer marknadstillsynsfall till ministeriet för behandling. Ministeriet avslutade under året sammanlagt 27 fall, av vilka 16 förbjöd utsläppande på marknaden eller för användning. En del av besluten gällde flera produkter. Alla beslut om förbud gällde personlig skyddsutrustning.

Miika Rautainen

Utövande av behörighet

Arbetskyddsmyndigheten övervakar att arbetskyddsbestämmelserna följs. De viktigaste lagarna om arbetskydd är arbetskyddslagen, arbetsavtalslagen, arbetstidslagen, lagen om företagshälsovård samt lagen om tillsynen över arbetskyddet och om arbetskyddssamarbete på arbetsplatsen. Totalt övervakar arbetskyddsmyndigheten att över hundra författningar följs.

Metoderna för tillsynen varierar från motivation och rådgivning till användning av tvångsmedel. Arbetskyddsinspektören kan ge anvisningar om alla ärenden som omfattas av arbetskyddsmyndighetens tillsyn. En uppmaning och ett eventuellt förpliktande beslut kan däremot ges endast i vissa lagstadgade ärenden. År 2022 gav arbetskyddsinspektörerna mer än 42 000 skriftliga anvisningar till de inspekterade arbetsplatserna. Ytterligare gav arbetskyddsinspektörerna cirka 6 200 uppmaningar.

Arbetskyddsmyndigheten kan ålägga arbetsgivaren och andra parter att undanröja förhållanden som strider mot bestämmelserna. Då ges arbetsplatsen ett förpliktande beslut och en tidsfrist sätts ut för att genomföra beslutet. Under berättelseåret utfärdades 179 dylika beslut.

Arbetskyddsmyndigheten kan också fatta beslut som förbjuder användning av maskiner, arbetsredskap eller andra tekniska anordningar eller arbetsmetoder som medför fara eller fortsatt arbete, om dessa medför fara för liv eller hälsa. Då är det fråga om ett användningsförbud. Under berättelseåret utfärdades 39 användningsförbud.

I tillsynen av beställansvarslagen fattades 62 beslut om försummelseavgifter. 34 beslut om försummelseavgifter för utstationerade arbetstagare fattades.

År 2022 gjorde arbetskyddsmyndigheterna sammanlagt 489 begäran om utredning till polisen. Antalet utlåtanden till polisen och åklagarmyndigheterna var 527. Av utlåtandena gällde 410 arbetskyddsbrott eller arbetskyddsförseelser.

Tillstånd och anmälningar

Lagstiftningen begränsar hur vissa arbeten får utföras eller låta utföras. Vissa arbeten förutsätter fullmakt eller dispens av arbetskyddsmyndigheten. Dessutom ska en anmälan om vissa arbeten göras till arbetskyddsmyndigheten.

År 2022 gjordes exceptionellt många anmälningar om nödarbete som grundades på en arbetskonflikt (31 st.). Eftersom det inte fanns någon tidigare tolkning bad arbetskyddsmyndigheten arbetsrådet om ett utlåtande om huruvida en strejk kan utgöra grund för nödarbete. Enligt arbetsrådet kan en strejk eller annan arbetskonflikt som anmäls på förhand eller som arbetsgivaren annars känner till inte som sådan utgöra en grund för nödarbete. I tolkningen av nödarbete kan dock till exempel en exceptionellt hög sjukdoms- eller annan frånvarofrekvens beaktas.

Tillstånd som behandlas av arbetskyddsmyndigheten

Dispens för unga arbetstagare	333
Kompetensbrev för laddare	309
Dispens från behörighet för kranförare	215
Undantagstillstånd i anslutning till arbetstidslagen	101
Tillstånd för asbestrivning	76
Behörighet för dykare som utför byggnadsarbete	3

Anmälningar till arbetskyddsmyndigheten

Meddelande om utstationering av arbetstagare	18 337
Förhandsanmälan om asbestarbete	10 339
Förhandsanmälan om byggnadsarbete	5 812
Anmälan om användning av unga arbetstagare för farligt arbete	3 498
Anmälan om yrkessjukdom	2 148
Anmälan om allvarligt olycksfall i arbetet	1 405
Anmälan om nödarbete	60
Förhandsanmälan om bas för insamlare av naturprodukter	48

Metoderna inom arbetarskyddstillsynen utvecklas

Det föränderliga arbetslivet och nya fenomen utmanar arbetarskyddstillsynen till ständig förnyelse. Arbetarskyddstillsynen planeras och genomförs för att verksamheten ska ha möjligast stor genomslagskraft för både kunderna och samhället. De planerade utvecklingsåtgärderna för innevarande fyraårsperiod var i full gång 2022 och lovande resultat uppnåddes. Även utvärderingen av verksamhetens betydelse och resultat, dvs. dess effektivitet, framskred.

Målet med utvinningen av information är att utveckla utnyttjandet av tillgänglig information samt att identifiera och utnyttja nya informationskällor. Genom att kombinera information som produceras av olika aktörer kan man bilda sig en bättre uppfattning om tillsynsobjekten. Det möjliggör en riskbaserad och effektiv inriktning av tillsynen. Under året testades riktad tillsyn med hjälp av data.

Digitaliseringens utveckling och den ökade mängden tillgänglig information gör det möjligt att utveckla tillsynen och tjänsterna.

Pilotprojektet för arbetarskyddets e-tjänst slutfördes 2022 och den fortsatta utvecklingen av tjänsten godkändes. Arbetsgivaren kan via e-tjänsten lämna in en utredning för den skyldighet som arbetarskyddsinspektörens ålagt och följa upp hur behandlingen av ärendet framskrider. Arbetsgivaren kan i tjänsten också göra en bedömning av säkerheten i arbetsmiljön i samarbete med sina anställda. Arbetstagaren kan å sin sida via e-tjänsten göra en begäran om tillsyn av arbetsintygsärendet och följa med hur behandlingen framskrider.

The screenshot shows the user interface of the 'Arbetskyddets e-tjänst' (Work Safety E-service). At the top, there is a search bar with the text 'Välkommen till arbetskyddets e-tjänst' and a search icon. Below the search bar, there are several service tiles. The first tile is 'Be om tillsyn i arbetsintygsärende' (Request supervision in work permit case), which is highlighted. Other tiles include 'Mina ärenden' (My cases), 'Kunskapsbas' (Knowledge base), and 'Mer information' (More information). The 'Kunskapsbas' tile contains a campaign announcement: 'Kampanjen: Säkert tillsammans' (Campaign: Safe together) and 'Beslut och meddelanden om produkter' (Decisions and notices on products).

Pilotprojektet för arbetarskyddets e-tjänst avslutades och tjänsten vidareutveckling godkändes. Merparten av de begäran om tillsyn av arbetsintygsärenden som inkom under året kom via e-tjänsten.

Arbetskyddsmyndigheten ger råd och handledning

Rådgivning och handledning är en viktig del av arbetskyddsmyndighetens verksamhet. Målet är att stöda och främja arbetsplatsernas frivilliga arbetskyddsarbete.

De två viktigaste rådgivnings- och handledningskanalerna är webbtjänsten Tyosuojelu.fi och den riksomfattande telefonrådgivningen.

Webbtjänsten Tyosuojelu.fi

Arbetskyddsförvaltningens webbtjänst Tyosuojelu.fi hade cirka 1,42 miljoner användare och 5,8 miljoner sidvisningar 2022. De populäraste sidorna liksom tidigare år gällde anställningsfrågor, såsom semester och studieledighet.

Antalet användare av webbtjänstens svenska och engelska versioner ökade. Antalet visningar av de engelskspråkiga sidorna var över sju procent av alla sidvisningar 2022. De populäraste sidorna var gällde utstationerade arbetstagare.

Användningen av Tyosuojelu.fi med mobila enheter har hela tiden ökat och 2022 användes Tyosuojelu.fi för första gången till och med något mer med mobila enheter än med datorer.

Tyosuojelu.fi förnyades hösten 2022. I och med förnyelsen uppdaterades webbplatsens utseende och det har blivit lättare att hitta ärenden och kontaktuppgifter. Webbplatsens grundstruktur och innehåll förblev dock oförändrade.

Tyosuojelu.fi top 5 år 2022

1. Förstasidan	243 766
2. Semester	153 872
3. Studieledighet	113 264
4. Mertids- och overtidsarbete	90 652
5. Uppsägningstider	89 509

antal visningar av sidan

Under förnyelsen förbättrades mobilanvändningen av Tyosuojelu.fi så att de populäraste ämnena lyfts fram bättre än tidigare.

Telefonrådgivning

De sakkunniga som är jourhavande inom telefonrådgivningen är arbetarskyddsinspektörer som handleder och ger råd till dem som ringer. Vid behov tar rådgivningen också emot begäran om tillsyn av arbetssäkerheten.

Telefonrådgivningen betjänar på fyra service-linjer som delats enligt ämnesområden:

- anställningsfrågor
- allmänna arbetsmiljöfrågor
- arbetsmiljöfrågor inom byggbranschen
- frågor om välmående i arbetet (bl.a. osakligt bemötande, trakasserier, diskriminering och psykosocial belastning i arbetet).

Samtal till telefonrådgivningen 2022

Anställningsförhållande	11 301
Arbetsmiljö	3 311
Byggbranschen	1 643
Välmående i arbetet	2,613
Total	18,868

Under 2022 kom nästan 19 000 samtal till telefonrådgivningen. Samtalen kunde besvaras till 88,3 procent. De som ringde funderade oftast på anställningsfrågor och cirka 60 procent av samtalen dessa.

Kommunikation via flera kanaler är en viktig del av tillsynen

Arbetarskyddsmyndigheterna informerar om tolkningar av de lagar som de övervakar, tillsynsobservationer, observerade utvecklingstrender och sin egen verksamhet. Huvuduppgiften i vår kommunikation är att stöda arbetsplatsernas självstyrning i arbetarskyddsfrågor och därigenom främja arbetsplatsernas arbetarskyddsarbete.

Grundstenen i kommunikationen är arbetarskyddsförvaltningens webbtjänst Tyosuojelu.fi. Dessutom kommunicerar vi mångsidigt och via flera kanaler med hjälp av ändamålsenliga kommunikationskanaler för varje ändamål och med tanke på varje målgrupp. I mån av möjlighet samarbetar vi också med andra aktörer.

År 2022 tog man i kommunikationen om arbetarskyddet i bruk flera nya koncept som utnyttjar flera kanaler. I kommunikationskampanjer via flera kanaler förenas då kampanjen är som mest omfattande pressmeddelanden, inlägg i sociala medier, videor och bloggar. Syftet med kampanjerna var att kortfattat och begripligt

berätta om de centrala observationerna inom tillsynen.

Utöver kommunikationen till allmänheten riktade vi kommunikation om tillsynen till just företag inom de branscher som berörs. Under året nådde vi sammanlagt över 13 000 arbetsplatser med direktmeddelanden.

Arbetarskyddsförvaltningen ordnade tio webbseminarier 2022. Teman för webbseminarierna var bland annat arbetstid, varvens skattenummer, psykosocial belastning och våld i arbetet. Över 5 500 följde med sändningarna direkt och inspelningar av dem hade före årets setts över 4 000 gånger. Vi fick berömlig respons om webbseminarierna.

Från och med hösten 2022 började man kombinera webbseminarierna med poddar så att man i podcasten som publiceras efter webbseminariet behandlar publikfrågor som inte besvarats eller som kräver precisering.

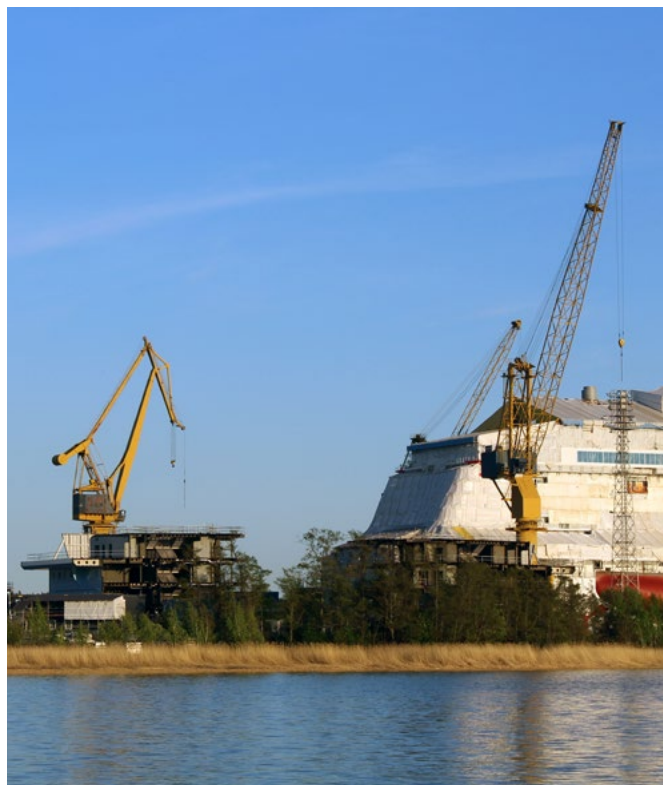
Lagstiftning

Lagstiftningen om arbetskydd omfattar bestämmelser om fysisk och psykisk säkerhet i arbetsmiljön samt bestämmelser om arbetstid och andra anställningsvillkor samt likabehandling i arbetslivet. En väsentlig del av arbetskyddslagstiftningen är också bestämmelserna om maskiners, anordningars och kemikaliers samt andra produkters säkerhet som används i arbetet.

Avdelningen för arbete och jämställdhet vid social- och hälsovårdsministeriet bereder och utvecklar lagstiftningen om den fysiska och psykiska säkerheten i arbetsmiljön (en förteckning över författningar som färdigställts 2022 i nedre delen av sidan). Arbets- och näringsministeriet ansvarar för beredningen av lagstiftningen om anställningsförhållanden.

Den nationella och EU-baserade arbetskyddslagstiftningen bereds på trepartsbasis i delegationen för beredning av arbetskyddsbestämmelser (TTN). Delegationen verkar i anslutning till social- och hälsovårdsministeriet.

Finland deltar också i beredningen av EU-lagstiftning och -strategier om arbetskydd i en kommitté som verkar i anslutning till Europeiska kommissionen.

Marja Tereska

Användningen av skattenummer utvidgades från byggarbetsplatser till varv i juli 2022 när lagen om skattenummer och skattenummerregister trädde i kraft. Arbetskyddsmyndigheten övervakar med hjälp av arbetsplatsinspektioner att lagen följs. Inom byggbranschen har skattenumret varit obligatoriskt sedan 2012.

Författningar om säkerheten i arbetsmiljön som färdigställdes 2022:

- **Republikens presidents förordning om specialförtjänstmedalj för arbetsmiljöarbete 485/2022:** Specialförtjänstmedaljen kan förlänas en person eller en sammanslutning för synnerligen förtjänstfullt arbete för utvecklande av arbetsmiljön. Förordningen upphäver den tidigare förordningen om arbetsmiljöarbetets specialförtjänst- och förtjänstmedalj (106/1997). Förordningen trädde i kraft den 1 september 2022.
- **Lag om ändring av 40 a § i arbetskyddslagen 614/2022:** Arbetskyddsmyndigheten, företagshälsovården, den läkare som inom välfärdsområdet ansvarar för smittsamma sjukdomar eller den läkare som i HUS-sammanslutningen ansvarar för smittsamma sjukdomar samt arbetskyddspersonalen har rätt att få del av förteckningen över arbetstagare som exponerats för biologiska agenser. Lagen trädde i kraft 1.1.2023.

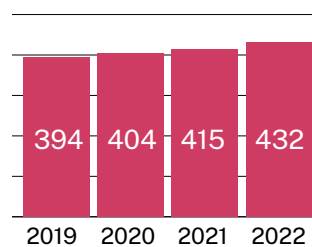
Resurser

Ar 2022 arbetade 449 personer inom ansvarsområdena för arbetskyddet. Ökningen av antalet anställda jämfört med året innan förklaras av att de utlänningsinspektörer som rekryterats med hjälp av tilläggsanslag inledde sina tjänster. Detta hjälpte till att bättre än tidigare reagera på tips från tillsynen av utlänningar samt delta i inspektioner av myndighetssamarbetet.

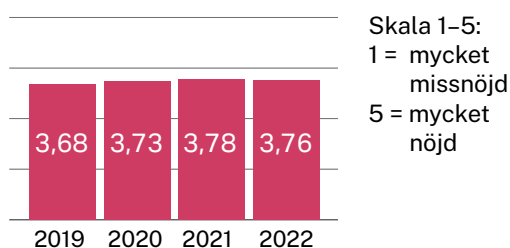
Vid behov användes resurserna flexibelt mellan ansvarsområdena till exempel i tillsynen av sjöfarten, telefonrådgivningens jourturer samt i samband med omfattande begäran om information och utlåtanden.

Ansvarsområdena utarbetade en strategisk personalplan där man identifierade kritiska uppgifter och den kompetens som behövs för dem. Personalens kompetens utvecklades systematiskt genom riksomfattande utbildningar. Arbetet med kompetenskartläggningen fortsatte med att utarbeta kompetensprofiler och -nivåer för olika personalgrupper.

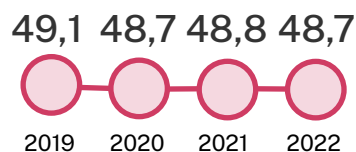
Årsverken

Arbetsstillfredsställelse

Medelålder

Skärmdump från videon Vad gör en arbetskyddsinspektör?

Rekryteringen till tvåspråkiga tjänster har varit utmanande under de senaste åren. År 2022 gjordes en svenskspråkig video om arbetskyddsinspektörens arbete inom byggbranschen.

Samarbete mellan flera myndigheter och internationalitet

Arbetarskyddsmyndigheten samarbetar aktivt med andra myndigheter. Det finns ett stort antal samarbetspartner, såsom Skatteförvaltningen, polisen, Gränsbevakningsväsendet, Migrationsverket Migri, Transport- och kommunikationsverket Traficom, FPA, kommunernas byggnadsmyndigheter, närings-, trafik- och miljöcentralerna samt regionförvaltningsverkens övriga ansvarsområden.

Varje myndighetsinstans har genom lagstiftning givits egna befogenheter och verksamhetsområden, men för en effektiv verksamhet behövs ett omfattande samarbete.

En snabb reaktion på de gemensamma utmaningarna förutsätter fungerande samarbetsnätverk och verksamhetssätt. I verksamheten ingår i praktiken informationsutbyte, gemensam kommunikation samt till exempel inriktning av tillsy-

nen på objekt som valts ut genom gemensamma analyser.

Det nationella nätverket för bekämpning av svart arbete har en viktig roll i utvecklingen av samarbetet mellan flera myndigheter. Strategin för att förebygga och bekämpa utnyttjande av arbetskraft utarbetades genom samarbete mellan flera myndigheter. Utvecklingen av nya verksamhetsmodeller för samarbete mellan flera myndigheter är en del av åtgärdsprogrammet för strategin för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet.

År 2022 utvecklades informationsutbytet mellan myndigheterna, sammanställdes regionala samarbetsforum och gjordes riksomfattande riskbaserad tillsyn tillsammans med olika myndigheter.

Janne Varonen

Arbetarskyddsinspektör vid gemensam myndighetsinspektion i april 2022. Vid inspektionerna övervakades användningen av utländsk arbetskraft och arbetssäkerheten i hamnmiljön. Tillsynen genomfördes tillsammans med Finska vikens sjöbevakningssektion vid Gränsbevakningsväsendet.

Internationellt samarbete

Ett aktivt samarbete mellan EU-länderna håller på att bli vardagligare med hjälp av olika nätverk, nätverksverktyg och arbetsplattformar.

Internationellt samarbete mellan flera myndigheter förebygger utnyttjande av arbetskraft och människohandel. År 2022 deltog Finland i två internationella tillsynsveckor som en del av bekämpningen av arbetsrelaterat utnyttjande. Inspektionerna riktades till städbranschen och jordbruket.

Utöver tillsynsuppgifterna bedrivs internationellt samarbete mellan EU-länderna i olika utvecklingsuppgifter, kampanjer och beredning av lagstiftning.

Europeiska arbetsmyndigheten ELA samordnar och analyserar bland annat frågor som gäller arbetstagarnas rörlighet, gemensamma och samtidiga inspektioner på EU-nivå samt fungerar som medlare i tvistemål mellan EU-länder.

År 2022 deltog många representanter för Finlands arbetarskyddsförvaltning i olika seminarier och utbildningar som ELA ordnade. Hösten 2022 ordnades ett nationellt seminarium med ELA i Helsingfors. Seminariets tema var arbetskraftens rörlighet och samarbete mellan flera myndigheter.

Det nationella nätverket för bekämpning av svart arbete samarbetar nära med ELA:s UDW-forum (European Platform tackling undeclared work). År 2022 hade UDW-forumet, de nordiska och de baltiska länderna ett aktivt samarbete för att bekämpa svartarbete.

Europeiskt samarbete bedrivs bland annat med Europeiska arbetsmyndigheten ELA och polisbyrån Europol. År 2022 fäste man särskild uppmärksamhet vid byggbranschen, transportbranschen, säsongarbete, plattformsekonomi och falskt företagande.

Karel Derudder

Utlänningsinspektörerna Veera Lehtinen (till vänster) och Sari Suorsa (till höger) bekantade sig med EMPACT-inspektionerna för sektorsövergripande brottsbekämpning i Mechelen i Belgien i september 2022 med stöd av ELA. Inspektionerna riktades till jordbruket.

Europeiska kemikaliemyndigheten ECHA styr tillsynen över kemikalielagstiftningen på EU-nivå (REACH-förordningen). I Finland koordineras kemikalietillsynen av Säkerhets- och kemikalieverket Tukes. Arbetarskyddsförvaltningen övervakar användningen av kemikalier på arbetsplatserna.

Shutterstock

Vid tillsynen av utstationering av arbetstagare används IMI-systemet för informationsutbyte på den europeiska inre marknaden aktivt. Efter lagändringarna som trädde i kraft i februari 2022 har man varit tvungen att göra en IMI-anmälan om transporter som utförs som underentreprenad inom landsvägstrafiken.

EU:s kommitté för ledande arbetskyddsinspektörer SLIC utvecklar bland annat arbetskyddstillsynen, bereder gemensamma anvisningar och riktlinjer samt ordnar utvärderingar och inspektörsbyten inom arbetskyddsförvaltningen. År 2022 deltog Finland i utvärderingsprocesserna för arbetskyddsförvaltningen i Danmark och Ungern.

Arbetsgruppen som lyder under SLIC träffas i huvudsak virtuellt, men årligen ordnas också möten med närvaro på plats. Finland är representerat i åtta olika arbetsgrupper. Utöver frågor som gäller traditionella arbetskyddsrisiker, såsom kemikalier eller maskinsäkerhet, behandlar arbetsgrupperna frågor som gäller förändringar i arbetslivet, såsom digitalisering och robotik.

I SLIC-KSS-nätverket kan de europeiska arbetskyddsmyndigheterna ställa frågor till varandra om bland annat lagstiftningen och tillsynen. Under året ställdes 34 frågor.

Samarbetet mellan de nordiska och baltiska länderna är aktivt.

År 2022 fungerade Norge som ordförandeland i det nordiska samarbetet. Under dess ledning främjades teman för framtidens arbetsliv, jämställdhet och delaktighet i olika projekt i ministerrådets arbetsgrupper för arbetslivet, i synnerhet projekt för den gröna övergången. Arbetslivsministrarna behandlade på sitt möte resultaten av OECD:s undersökning om den nordiska arbetsmarknaden efter coronapandemin.

Hösten 2022 ordnades i samband med de nordiska arbetskyddsförvaltningarnas arbetsmiljömöte en temadag med fokus på bekämpningen av gränsöverskridande svart arbete. I dagen deltog representanter för arbetskyddsförvaltningarna i Finland, de övriga nordiska länderna och de baltiska länderna.

Arbetarskyddstillsynen i siffror

	2019	2020	2021	2022
Inspektioner och tillsynsobjekt				
Det totala antalet inspektioner	23 977	14 596	20 268	23 105
Det totala antalet inspekterade tillsynsobjekt	19 472	12 472	16 588	18 770
Tiden som användes för en inspektion på arbetsplatsen i genomsnitt (h)	1,4	1,3	1,2	1,3
Inspektioner/inspektör-årsverke	77	51	70	76
Typer av inspektion				
Arbetsplatsinspektioner	20 752	9 176	12 544	15 874
Dokumentinspektioner	3 225	5 420	7 511	5 153
Distansinspektioner				1 947
Skyldigheter				
Anvisningar	51 419	26 293	34 163	42 490
Uppmaningar	7 225	4 110	4 912	6 231
Tvångsmedel				
Användningsförbud som fastställts av arbetarskyddsmyndigheten	63	57	43	39
Förpliktande beslut	178	160	163	179
Utdömda viten (st.)	37	31	33	26
Viten som dömts ut (€)	185 000	263 500	314 500	203 000
Antal avgifter för försummelse av beställaransvar (beslut som fattats under verksamhetsåret)*	75	84	55	62
Avgifter för försummelse av beställaransvar totalt (€, utbetalda under verksamhetsåret)*	301 700	449 500	327 000	204 450
Antalet försummelseavgifter i anslutning till utstationerade arbetstagare (beslut som fattats under verksamhetsåret)*	14	18	35	34
Försummelseavgifter för utstationerade arbetstagare totalt (€, utbetalda under verksamhetsåret)*	65 000	99 500	173 500	155 000
Begäran om utredning och utlåtanden				
Begäran om utredning till polisen	288	371	403	489
Utlåtanden till polisen/åklagarna	488	547	764	527
Efterfrågan på tjänster				
Kontakter från kunderna/den totala efterfrågan på tjänster **	30 400	32 508	36 499	34 334
Inspektioner på begäran	2 094	1 829	2 018	2 030
Undersökning av olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar				
Undersökta olycksfall i arbetet	1 183	841	1 151	1 087
Undersökta yrkessjukdomar	35	15	52	36
Personal (årsverken)				
Ansvarsområdet för arbetarskyddet	394	404	414	432
Verksamhetsutgifter (1000 €)				
Ansvarsområdet för arbetarskyddet	24 628	26 130	27 167	29 837

* En del av de beslut som fattats under året debiteras först följande år.

** I det totala antalet e-postmeddelanden som kommit med till ansvarsområdena för arbetarskyddet och samtal som besvarats via telefonrådgivningen. Dessutom kontaktas inspektörerna direkt, dessa kontakter är inte med i den totala efterfrågan på tjänster.

Tillsyn av sjöfarten

År 2022 utfördes arbetarskyddstillsyn inom sjöfarten både i hamnar och på fartyg.

Under ledning av Transport- och kommunikationsverket Traficom gjordes inspektionerna i hamnarna i samarbete mellan flera myndigheter, där man övervakade tillfällig lagring av farliga ämnen i hamnområdena. Dessutom inspekterades transportdokument för farliga ämnen, märkning av lastenheter och fästningen av laster. Sammanlagt gjordes 30 inspektioner och de ingick i Östersjöstaternas mer omfattande gemensamma tillsyn av transporter av farliga ämnen.

12 inspektioner gjordes av företag som bedriver stuveriverksamhet i hamnar. Vid 9 av dessa inspektioner gavs totalt 20 anvisningar. Vid hamnverken gjordes 22 inspektioner och sammanlagt 31 anvisningar och 1 uppmaning gavs vid 18 inspektioner.

Största delen av inspektionerna av fartygen gällde MLC-avtalet

Sammanlagt gjordes 206 inspektioner av fartyg. För fartyg med en bruttodräktighet (GT) under 200 GT gjordes 9 inspektioner, för fartyg med en bruttodräktighet på 200–500 GT gjordes 48 inspektioner och för fartyg med en bruttodräktighet på över 500 GT gjordes 115 inspektioner.

Vid 153 av inspektionerna av fartyg gällde den internationella sjöarbetskonventionen (Maritime Labour Convention, MLC) och inspektionerna gällde huvudsakligen handelsfartyg i utrikestrafik. Antalet inspekterade fartyg var 91. En del av MLC-inspektionerna gjordes utifrån handlingarna. Under inspektionerna gavs sammanlagt 170 anvisningar och 19 uppmaningar.

Utöver MLC-inspektionerna gjordes 53 inspektioner som gällde bland annat olika slags arbetsbåtar, lotskuttrar, fiskefartyg samt små passagerarfartyg i inrikestrafik. Vid 17 av dessa inspektioner gavs totalt 33 anvisningar och 1 uppmaning.

Vid granskning av inspektionerna enligt näringsgrensindelningen gjordes sammanlagt 193 inspektioner i sjötrafikens näringsgrensklasser, varav 86 gjordes som dokumentinspektioner. År 2019 före coronapandemin var antalet dokumentinspektioner under en femtedel av tillsyner av sjötrafiken, 2022 var nästan hälften det. Sammanlagt utfärdades 475 skyldigheter inom sjötrafikens näringsgrensklasser, av vilka 442 var anvisningar och 33 uppmaningar samt 2 förpliktande beslut. De flesta skyldigheterna gällde fartygets arbetsmiljö (83), sjömännens arbets- och vilotider (63) samt utredning och bedömning av riskerna i arbetet (49).

Sammanlagt gjordes 110 inspektioner av verksamhet och hamnar som betjänar sjötrafiken, varav 6 var dokumentinspektioner. Vid dessa inspektioner gavs sammanlagt 88 skyldigheter, av vilka 86 var anvisningar och två uppmaningar.

Arbetarskyddsmyndigheten undersökte 16 allvarliga olycksfall i arbetet inom sjöfarten. Av dessa skedde 3 på fartyg och 13 i hamnmiljön.

Tillsyn även av sektorer som tangerar sjöfarten

I viss mån gjordes också inspektioner som tangerar sjöfarten, men som ändå inte statistikförs i sjöfartens sektorklasser. Sådana inspektioner var inspektioner av havs- eller insjöfiske samt inspektioner av byggande, underhåll och reparation av fartyg och båtar, som var 154 till antalet. Av dessa var 49 dokumentinspektioner.

Av inspektionerna utfördes 50 på varv. Inspektionerna av varven gällde i huvudsak anlitande av utländsk arbetskraft och tillsyn av gemensamma arbetsplatser. Med en gemensam arbetsplats avses en arbetsplats där en arbetsgivare utövar den huvudsakliga bestämmanderätten och där flera än en arbetsgivare eller egenföretagare samtidigt eller efter varandra är verksamma. Dessutom undersöktes 9 allvarliga olycksfall i arbetet som inträffat på varv.

Tillsyn över primärproduktionen

Arbetarskyddstillsynen över primärproduktionen genomfördes 2022 inom lantbruket, skogsbruket och fisket. Cirka hundra olika inspektörer utförde inspektioner. Arbetarskyddsinspektörer som inspekterar primärproduktionens branscher övervakar också andra branscher.

Sammanlagt gjordes 662 inspektioner i anslutning till primärproduktionen och de gällde 550 tillsynsobjekt. Utifrån inspektionerna gavs sammanlagt 1 183 anvisningar och 110 uppmaningar. Av de 405 arbetarskyddsinspektionerna inom jordbruket var över hälften (219) utlänningsinspektioner.

Inom primärproduktionen registrerades 48 anmälningar om allvarliga olycksfall i arbetet. Antalet undersökta olycksfall i arbetet hölls på

samma nivå som året innan. År 2022 undersöktes 16 olycksfall inom jordbruket och 7 inom skogsbruket.

Olycksfallen var av olika slag. Flera allvarliga olycksfall orsakades bland annat av fall, av att halka eller ramla omkull samt situationer i anslutning till rengöring och underhåll av maskiner. I anslutning till röjsågar undersöktes tre olycksfall. I anslutning till olycksfall orsakade av djur undersöktes tre fall och de var orsakade av hästar.

Anmälningarna om misstanke om yrkessjukdom och yrkessjukdom var i huvudsak eksem på grund av exponering för kemikalier och damm samt sjukdomar och symtom i luftvägarna. De undersöktes som yrkessjukdomsutredningar eller i samband med andra undersökningar.

Tillsynen över primärproduktionen per bransch

	Växtodling och husdjursskötsel, vilt-hushållning och anknytande tjänster	Skogsbruk och drivning	Fiske och vattenbruk
Inspektioner totalt	405	252	5
Utlänningsinspektioner	219	49	1
Beställansvarsinspektioner	14	69	0
Tillsynsobjekt	323	222	5
Anvisningar	750	429	4
Uppmaningar	78	29	3

Tyosuojelu.fi
Arbetskyddsförvaltningens webbtjänst